

Developing and doing validity and reliability of the motivational factors scale for being volunteer in AKUT¹

Bireyleri AKUT'ta gönüllü olmaya motive eden faktörler ölçeğinin geçerlilik güvenirlik çalışması

Faik Ardahan²

Abstract

The main aims of this study; is to develop “the Motivational Factors Scale for being in AKUT (The Search and Rescue Association) AGOÖ and define the validity and reliability for Turkish population. This research is descriptive research and restricted by the Operation Team members of AKUT. In this study, sampling has been applied and an electronic questionnaire form has been sent to all participants. Electronic questionnaire form was delivered to all AKUT operation team members by emails by AKUT Central Office there times in every 20 days. Returning accepted between the dates 1th January 2015-1th March 2015.

Exploratory factor analysis (EFA) was done, and varimax rotation was performed on 24 items for AGOÖ and the AGOÖ was grouped into six factors. Whether the data was suitable to this analysis, Kaiser Mayer Olkin and Bartlett Spheritiy test results were taken into consideration and then, EFA was performed. Cronbach's Alpha internal consistency test was applied to the identified sub-factors and overall scale. Pearson Correlations Test was conducted to define the statistical correlation between sub-classes and items. Results have been assessed according to significant level 0.01 and 0.05.

As a result, it was founded that Cronbach's Alpha=0,930 and total explained variance=

Özet

Bu çalışmanın amacı AKUT Kentsel Operasyon Ekibinde olanların AKUT'a dahil olmak ve gönüllülüğü sürdürmek için onları motive eden nedenlerin belirlendiği AKUT'ta Gönüllü Olma Ölçeğinin (AGOÖ) Türk popülasyonu için geçerlilik güvenirliğini yapmaktır. Tanımlayıcı araştırma modelinde olan bu çalışmanın ana kütlesi AKUT'un Kentsel Operasyon Ekibinde yer alan 420 kişiden oluşmaktadır. Çalışmada elektronik anket formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Elektronik anket formu AKUT merkez ofis aracılığıyla tüm kentsel operasyon ekibine doldurulması ricasıyla 20 şer gün arayla gönderilmiş ve 1 Ocak 2015- 1 Mart 2015 tarihleri arasında cevaplanan 208 anket değerlemeye alınmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılarak AGOÖ ölçeğinin alt boyutları belirlenmiş ve toplam 24 madde ve altı faktörden oluşan ölçek elde edilmiştir. KMO ve Bartlett küresellik testlerinin sonuçları AFA'nın uygulanabilirliğini yeterli kılmıştır. Çalışmada Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Yapı geçerliliğini test etmek için madde-faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için alt boyutların Cronbach's Alpha değerlerine bakılmış ve sonuçlar 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır.

¹ This manuscript is the extended version of the oral presentation in The International Conference on The Changing World and Social Research, ICWSR'15 in 25th-28 th August 2015 Vienna, Austria

² Akdeniz University, School of Physical Education and Sport, Recreation Department, ardahan@akdeniz.edu.tr

%74,598. It can be concluded that “the Motivational Factors Scale for being Volunteer in AKUT” has reliability and validity in the estimation of “The Volunteer Motivation Factors Scale for being in AKUT” for the Turkish population.

Keywords: Validity and Reliability; Motivational Factors; Volunteer; AKUT; Recreation.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Sonuç olarak; AGOÖ ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0,930 ve ölçeğin açıkladığı varyans %74,598 olarak bulunmuştur. AGOÖ ölçeğinin bireyin AKUT'ta gönüllü olmaya ve gönüllülüğünü sürdürmeye motive eden faktörlerin açıklanmasında Türk popülasyonu için açıklamaya yeterli olduğu sonucuna varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Güvenirlilik-Geçerlilik; Motivasyonel Faktörler; Gönüllülük; AKUT; Rekreatyon.

Giriş

Son yıllarda giderek artan doğaya gitme talebi, özellikle gerekli ekipman, bu ekipmanların kullanım bilgisi eksikliği, yön bulma, doğadaki riskleri yönetme gibi donanımlara sahip olmayan bireylerin de doğaya gitmelerinde bir artışa neden oldu. Doğada yaşanan kaybolma, yaralanma ve ölümlerle sonuçlanan olaylar ve bunlarla birlikte sel, yangın, deprem gibi doğal afetlerde yardıma ihtiyaç duyan kişiye/kişilere hızla ulaşılması ve gerekli yardımın yapılması özel bilgi, donanım gerektiren ve heran operasyona hazır bir ekibin varlığını gerektirmektedir.

AKUT (Arama Kurtarma Derneği) 1996 yılında bu misyonla tamamen dağcılık becerisi ve geçmişli olan gönüllülerden oluşan bir ekiple kurulmuş, başlangıçta doğada yaşanan kaybolma, yaralanma ve ölümlü kazalara müdahale etmek amaçlı kurulan Türkiye'nin bu konudaki ilk arama kurtarma ekibidir. AKUT daha sonra doğada yapılan arama kurtarma birikimini doğal afetlerde de kullanabileceğini görüp ilk Adana depreminde rol üstlendi.

O yıllardan buyana tamamen gönüllülük esasıyla varlığını sürdüren AKUT'ta bireylerin neden gönüllü olduklarının bilinmesi, AKUT'un mevcut başarısının gerekçelerini ortaya koymayı kolaylaştıracak, gelecekte gönüllülüğün ve AKUT çalışmalarının yönetilmesinde nelere dikkat edilmesi gerektiğini belirleyecektir.

Bu sebeple bu çalışmada AKUT'un Kentsel Operasyon Ekibi'nde olanların AKUT'a dahil olmak ve AKUT'ta gönüllülüğü sürdürmek için onları motive eden nedenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Arama Kurtarma

Amerika, Kanada, Almanya, Fransa gibi ülkelerde 1850'li yıllardan itibaren, Türkiye'de ise 1990'lardan sonra doğaya gidenlerin sayısında önemli bir artış olmuştur. Doğaya olan talep arttıkça da yaşanan kaybolmalar ve dağ kazaları da artmıştır. Türkiye'de her ne kadar 112 Acil Çağrı örgütlenmesi olsa da bununla şehir içindeki veya mücavir alanlarda müdahale yapılmakta idi. Dağda veya doğada yeterli donanım ve bilgi ile operasyon yapabilecek bu konuda ihtisaslaşmış kamuya veya özel sektöre ait bir örgütlenmenin olmaması, dağda yaşanan kazalarda bu konuda önemli bir eksikliğin olduğunu göstermekte idi.

Doğada acil yardıma ihtiyaç duyan kişi/kişiler veya canlıya ulaşılması için yapılacak tüm çabalar “Arama”, ulaşıldıktan sonra bu kişi/kişilerin veya canlının olduğu yerde ilk tıbbi müdahalenin yapılması, tahliyeyle hazır hale getirilmesi ve tahliye edilmesi de “Kurtarma” olarak ifade edilebilir. Arama kurtarma işlemi dağ, kar, buz, kaya, akarsu, deniz gibi ortamlarda her biri ayrı uzmanlık,

donanım ve yeterlilik gerektiren bir yapıda olması gereklidir. Sürecin iyi yönetilmesi, acil müdahaleye giden ekibin arama kurtarma yaparken herhangi bir riski yaşamaması için oldukça önemlidir.

AKUT'un Tarihçesi

1995 yılında fikir olarak doğan Arama Kurtarma Derneği-AKUT resmi kuruluşunu 1996 yılında gerçekleştirmiştir. 19 Ocak 1999'da Bakanlar Kurulu kararıyla "Kamu Yararına Dernek" statüsü alan AKUT'un misyonu; "Dağ ve doğa koşullarında meydana gelen kaybolma ve kaza olaylarında, deprem, sel gibi doğal afetlerde ve büyük kazalarda, tamamen gönüllü olarak, amatör bir çalışma ve profesyonel bir yaklaşım ile başı dertte olan kişilere en kısa sürede ulaşmak, yardım için gereken uygun koşulları yaratmak, doğru arama ve kurtarma çalışması yaparak, kazazedelere temel ilkyardım desteğini sağladıktan sonra emniyetli ortam koşullarına nakillerini sağlamak, bu tür olaylarda can kaybını en aza indirmek ve arama kurtarma konularında toplumu bilgilendirmektir". 1998 Adana-Ceyhan depremi, 1999 Marmara depremi, 1999 Tayvan, 2001 Hindistan, 2003 İran, 2005 Pakistan, 2010 Haiti depremlerinde arama kurtarma; 2000 Mozambik selinde tıbbi destekte bulunan AKUT, 1999'dan bu yana Birleşmiş Milletler bünyesindeki INSARAG'ın (Arama Kurtarma Danışmanlık Grubu) üyesidir ve tüm dünyada uluslararası standartlara uygun, arama kurtarma ekipleri içinde deprem konusunda en deneyimli ekiplerden biri haline gelmiş ve "Sınıflandırılmış Orta Seviye Ekip" olarak Türkiye'de bu sertifikayı alan ilk ekip olmuştur. AKUT sadece arama kurtarma değil topluma katma değer yaratan, bilgilendirme toplantıları, eğitim programları, kamplar düzenleyen bilgili ekiplerden biri haline gelmiştir. AKUT Türkiye'nin her yanında örgütlenmiş her an operasyona hazır ekipleriyle kurulduğu günden bugüne 1889 operasyon gerçekleştirmiş ve bu operasyonlarda 2060 bireyi ve 912 hayvanı canlı olarak kurtarmış ve 287 kişiyi de ex olarak buldukları yerden kurtarıp, tahliye ederek sağlık ekiplerine teslim etmiştir(<http://www.akut.org.tr/>).

AKUT'un arama kurtarma ekibindeki herkes AKUT'un yetkilendirdiği eğitimcilerin periyodik olarak düzenledikleri eğitim ve tatbikatlara katılan gönüllülerden oluşurlar. Birinci operasyon ekibi Dağ Arama Kurtarma Ekibidir. Bu ekipte olabilmenin ilk koşulu dağcı olması ve bu konuda açılan eğitim ve tatbikat programlarında başarılı olmasıdır. Buna ilave olarak yine uzmanlık alanına bağlı olarak deprem, sel ve yangın eğitimlerini alan bireylerden oluşan Kentsel Arama Kurtarma Ekibi vardır. Bu ekipteki bireyler aynı zamanda Dağ Arama Kurtarma ekibinde de olabileceği gibi, sadece Deprem, Sel veya Yangın eğitimine katılıp bu konuda uzmanlaşıp sadece Kentsel Arama Kurtarma Ekibinde yer alabilir.

Gönüllülük Kavramı ve Bireyi Gönüllü Olmaya Motive Eden Faktörler

İlk çağlardan buyana her toplumda "karşılık beklemeden başkalarına yardım etmek" iyi ahlakın, erdemli olmanın özelliklerinden sayılır ve bireyler çocukluktan itibaren bu şekilde davranmaya motive edilirler. Başkalarına yardım etme, bireyin; çoğunlukla içsel motivasyon bazı durumlarda da dışsal motivasyon unsurlarla ve gönüllü olarak yaptığı eylemlerden oluşur. Yardım etme bireyin tek başına yapabileceği bir eylem olabileceği gibi aynı misyonu üstlenen diğer bireylerle formel veya enformel biçimde organize olarak gerçekleştirebileceği eylem de olabilir. Organize olmuş formel yapı sivil toplum kuruluşlarının (STK) doğmasına neden olan yapıdır.

Gönüllülük; Türkçe sözlükte "içinde bulunulan toplulukta herhangi bir karşılık beklentisi içinde olmadan bireyin/bireylerin bir işi yapmayı kendiliğinden üstlenmesi ve o işi yapmayı sonuna kadar sürdürmesi" olarak tanımlanmıştır³. Bunun yanında Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM, 2006)

³ - <http://www.turkcebilgi.com/gonullu> Okunma tarihi 23-06-2015

gönüllülüğü, bir bireyin maddi bir karşılık veya herhangi bir çıkar beklentisi olmadan ailesi ve yakın çevresindekiler dışındaki bireylerin yaşam kalitesini arttırmak ya da toplum yararına olan bir hedefi gerçekleştirmek için tamamen bireysel olarak veya herhangi bir STK bünyesinde eylemde/aktivitelerde bulunması olarak tanımlamıştır. Her iki tanım gönüllülüğü başka bireylerin yararına olacak eylemler odağında tanımlamıştır. Halbuki gönüllülük çok boyutlu bir eylem kümesi içinde gerçekleşir. Birileri sokak hayvanlarının korunması için emek harcarken, bir başkası hava kirliliği için, başkaları karbon ayak izinin düşürülmesi için, bisiklet yolları, evsizler, kutupların erimesi gibi sonsuz genişlikteki konuları içine alan bir yaşam biçimidir. Bu haliyle gönüllülüğü tanımlarsak “birey(ler)in serbest zamanlarında, tamamen kendiliğinden ve doğru olduğuna inanarak kişisel çıkar veya menfaat beklentisi olmadan, başkaları tarafından zorlanmadan ve yetkilendirilmeden sonuçları itibarıyla müdahale ettiği olayda pozitif katma değer yaratmak için çaba harcamalarıdır”.

Literatürde; Demokratik Kitle Örgütleri veya Sivil Toplum Kuruluşları (Non Governmental Organizations-NGO), Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar (Non Profit Organizations NPO) ve Toplum Odaklı Organizasyonlar (Community Based Organizations-CBO) olarak karşılık bulan STK'lar kamu ve özel sektörün yanında “üçüncü sektör” olarak kabul edilmektedir (Ardahan, 2010a). STK kavramı farklı birçok şekilde tanımlanmıştır. Yaman (2005) STK'yi; devletin gerekli özeni göstermediği ya da yeterli hizmeti vermediği/veremediği ya da devletin olmaması gereken alanlarda bireylerin birlikte hareket ederek başta kendi üyelerinin daha sonra da bu hizmete ihtiyacı olan diğer toplum bireyelerine hizmet vermek için oluşturulan gönüllü organizasyonlar olarak tanımlamıştır. Bir diğer tanımlamayla belirli bir zaman ve mekanda, somut ve ölçülebilir bilgiye dayalı bir ihtiyacı veya ihtiyaçları karşılamayı amaç edinen, kar amacı gütmeyen hizmet vererek kamu yönetimine katılan kuruluşlardır (Başkaya, 2011). Bu tanımlamaya ilave olarak Ardahan (2010a); STKların özelliklerini izleyen biçimde sıralamıştır; a) toplumun kendisinin ürettiği güçle toplum yararı gözeterek topluma hizmet etmek, b) gönüllülük esasıyla tüm hizmetleri yapmak, c) temel varoluş nedenini açık olması ve tüm faaliyetlerinin o odakta yapılması, d) kaynak kullanımı, hedefler, program ve etkinlikler dahil her konuda topluma karşı hesap verebilir olmak, e) tüm kaynaklarını tanımlanmış misyonu gerçekleştirmek için etkin ve verimli kullanmak, f) kendisine iletilen tüm taleplere yanıt vermek ve ulaşılabilir olmak, g) kar amacı ve çıkar gütmemek, h) özellikle devletten ve özel sektörden bağımsız olmak, i) bireysel egoya hizmet etmeden toplum yararına çalışmak, j) demokrasinin güçlenmesini sağlamaktır. Bu faydaları yaratan STK'ları Özdemir ve ark. (2009) üç ayrı kategoride gruplandırmışlardır. Bunlar; a) rekreasyonel alanlarda faaliyet gösteren Aktivite Merkezli STK'lar, b) siyasi partiler, sendikalar, çevre örgütleri ve yerel toplum örgütleri gibi faaliyette bulunan Toplum Merkezli STK'lar, c) sosyal hizmet, sağlık, eğitim gibi konularda hizmet sunan Refah Merkezli STK'lar. Bu sınıflamayla AKUT; yaz doğa kampları faaliyetlerinden dolayı Aktivite Merkezli STK'lar grubunda, arama kurtarma faaliyetleriyle Toplum Merkezli STK'lar grubunda, toplumu bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerinden dolayı da Refah Merkezli STK'lar grubunda yer alır.

Bireyselleşme ve yardımdan kaçınma birbirlerini pozitif korelasyonla etkileyen iki unsur olarak özellikle yabancılara karşı artan bir eğilimle bireylerin hayatlarında yer almaktadır. Her ne kadar yardım etme gönüllü olmaktan farklı bir davranış olsa da gene de gönüllülüğün oluşumundaki tutumlardan en önemlisidir (Clary ve ark., 1998). Yardım etme çoğunlukla kendiliğinden, o an olan bir davranış iken gönüllülük daha derin altlıklarından gelen kalıcı bir davranış ve yaşam biçimidir (Clary ve Snyder, 1999). Diğer bir deyişle gönüllülük planlanmış ve sürekliliği olan yardım etme davranışıdır. Yardım etme ve gönüllülük beraber veya ayrı ayrı bireysel bir eylem olabileceği gibi, aynı misyonu destekleyen bireylerin bir araya gelmesiyle formel herhangi bir STK kurularak veya kurulmuş bir STK içinde yer alarak veya enformel bir yapılanma içinde de gerçekleşebilir. Enformel yapılanmaya en güzel örnek günümüzde bireylerin sosyal medyada örgütlenen birçok gönüllülük, yardım ve hatta protesto eylemi gerçekleştirmeleridir. (Stebbins, 1996). Günümüzde bireysel

yardımlaşma ve gönüllülük yaygın olsa da gönüllülük kavramının tanımında yer alan özellikler daha çok STKlar üzerinden yapıldığında gerçekleşmektedir.

Gönüllülük ve yardım etme bir misyonu desteklemek biçiminde olabileceği gibi herhangi bir olayın karşıtlığı biçiminde de olabilir. Yandaşlık yüzdesi (1-Karşıtlık yüzdesi) ifadesiyle, Karşıtlık yüzdesi (1-yandaşlık yüzdesi) formüle edilebilir.

Bireyi ister gönüllük olsun, ister rekreatif, amatör veya profesyonel beklentilerle herhangi bir eyleme motive eden faktörleri açıklamak için birçok yaklaşım vardır. Bu durumu açıklamak için Crandall (1980) bireyin kişiliği ve içinde bulunduğu koşulların gönüllü olmak veya gönüllülüğü sürdürmek için etkili olacağını savunurken, Levy (1979); bu durumu bireyin kişiliği, içinde olunan sosyal durumun ve koşulların etkileşimiyle açıklamıştır. Bunlara ilave olarak; bireysel ve kurumsal gönüllülük faaliyetlerini motivasyon teorileriyle açıklanabilir. Deci ve Ryan'ın geliştirdiği (1985) Özgür İrade Teorisinde (The Self-Determination Theory) motivasyon sürecini üç boyutta ele alınmıştır. Bunlar; içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk halidir. AKUT gibi bir organizasyona katılma hem içsel hem de dışsal motivasyonel unsurlardan kaynaklanabilir. Pintrich'in (2000) geliştirdiği Başarılan Amaç Teorisinde (The Achievement Goal Theory) bireyi motive eden unsurları Amaç ve görev odaklı yaklaşım ve Ego odaklı yaklaşımla ele almaktadır. Ego odaklılık daha çok birinci olma, başkasını geçme, yarışmacı bir ruha sahip olmayı tariflerken, Amaç ve görev odaklı yaklaşımda daha çok başkası odaklı olma, başkasına yardım etme ve yarışmadan uzak olmayı tarif etmektedir. AKUT örneğini Amaç ve Görev odaklı yaklaşımla ele almak ve açıklamak mümkündür. Engeström ve ark. (2003) geliştirdiği Aktivite Teorisi (The Activity Theory) ile AKUT arasındaki ilişki daha çok indirektir. AKUT operasyon ekibinin operasyona hazır olması onların fiziksel, mental ve duygusal kondisyonlarının yeterli olmasını gerektirir. Bu sebeple her türlü operasyon için hazır olmayı sağlamak için ekip daima düzenli tatbikatlar, egzersiz ve antrenmanlar yapmaktadırlar. Bu da bireyleri AKUT'un içinde olmaya motive edecek bir unsur olarak ele alınabilir. Ibrahim ve Cordes'in (2002) aktardığı Maslow'un İhtiyaç Teorisi (The Need Theory-NT) ile AKUT arasındaki ilişkiyi ihtiyaçlar hiyerarşisindeki üçüncü basamaktaki "Ait olma ihtiyacı", dördüncü basamaktaki "Saygınlık ihtiyacı" ve beşinci basamaktaki "Kendini gerçekleştirme ihtiyacı" ile ilişkilendirmek ve açıklamak mümkündür.

Motivasyon teorileri, kişilik ve içinde bulunulan durumun yanında bireyin gönüllü olmasını ve gönüllülüğün sürdürülmesini etkileyen faktörleri tüm boyutlarıyla ele almak gereklidir. Clary ve ark. (1998) bireyin gönüllü olmasını ve gönüllülüğü sürdürmesini altı boyutta ele almıştır. Bunlar; a) "değerler" kişinin değerleri, b) kişinin sahip olduğu yetenek ve becerileri kullanabileceği, geliştirebileceği ve yeni yetenek ve beceriler öğrenebileceği "gelişim ve öğrenme imkanları", c) bireyin kendi gibi düşünenlerle, başkalarıyla ve ünlü birileriyle "sosyalleşme fırsatı" veriyor olması, d) bireylerin profesyonel hayatlarını da olumlu etkileyecek "kariyer beklentisi" içinde olmaları ve/veya dahil oldukları gönüllülük süreçlerini CV'lerinde kullanabileceği beklentisi, e) bireyin içsel egosuna hizmet edecek biçimde "görevimi/üstüme düşeni yaptım" inancının oluşması için "bireyin koruma güdüsü, sahip çıkma güdüsünü" kullanması, f) kişisel tatmin elde etme odaklı pozitif (destekleyici) ve negatif (karşıtlık) iki uçlu yanları olan ve daha çok egoya hizmet eden "durulan tarafı güçlendirme" imkanı veriyor olmasıdır.

Wymer ve ark (1996) bireylerin gönüllü olmalarını ve sürdürmelerini etkileyen faktörleri üç boyutta ele almıştır. Bunlar; a) bireyin kişiliği, değerleri, tutum ve davranışlarının etkili olduğu ve belirlediği "kişisel faktörler", b) bireyin ailesi, arkadaş çevresi, içinde bulunduğu toplumun önem verdiği öncelikler, bireyin geçmiş ilişkileri, mevcut durum ilişki ağı ve gelecekte olmak istediği ilişkiler gibi "sosyal belirleyiciler", c) mevcut yetenek ve becerilerinin bir işe yaraması, gizli yeteneklerin açığa çıkabilmesi ve yetkinliklerinin oluşması gibi "yararlı olabilme gücü", d) bireyin gönüllü olmak ve sürdürmek için ihtiyaç duyduğu veya engel olabileceğini düşündüğü zaman, para ve psikolojik

engellerinin aşılmasını sağlayacak desteklerle “engellerin ortadan kaldırılacağına olan inancının olmasıdır”.

Stebbins (1996) gönüllü olmayı ve gönüllülüğü sürdürmeyi iki başlıkta özetlemiştir. Bunlar a) kişisel faktörler ve b) sosyal faktörlerdir. Kişisel faktörler; a) fedakarlık, başkalarına yardım etme duygusu ve sevgiyle anılan ve başkalarını memnun eden kişisel deneyimlerden oluşan “kişisel zenginleşme”, b) yetenek ve becerilerini geliştirme, yeni şeyler öğrenme gibi “kendini gerçekleştirme”, c) bilgi, yetenek ve becerilerini gösterebilme olarak ifade edilecek “kendini gösterme”, d) başkalarına gönüllü olduğunu gösterebilme olarak tariflenecek “kişisel imaj”, e) hedonist zevk alma, oyuna dahil olup keyif alma gibi “kendi arzularının, zevklerinin esiri olma”, f) sahip olunan serbest zamanı daha iyi kullanma gibi “rekreasyonel gerekçeler” ve g) gönüllülüğün mevcut halinden ve gelecekte olabilecek “finansal geri dönüş imkanının olmasıdır”. Sosyal faktörler; a) başkalarıyla ve kendi gibi olanlarla buluşma ve beraber olma gibi “sosyal çekicilik”, b) gönüllü olarak “bir gruba ait olma inancının” sağlanmasıdır.

Ardahan (2010b), Koşan ve Güneş (2009) gönüllü olmayı ve/veya gönüllülüğü sürdürmeyi güdülerle ilişkilendirerek üç başlıkta toplamışlardır. Bunlar; a) toplum için yararlı olma “amaçlı güdüler”, b) grup deneyimi yaşamak ve sosyal entegrasyon gibi “sosyal güdüler”, ve c) bir organizasyonun giysisini giyme, oraya ait olma, maddi değerlerle ödüllendirilme gibi “materyal tabanlı güdülerdir”. Buna ilave olarak; gönüllü olmayı etkileyen motivasyonel faktörleri Ardahan (2010b) Koşan ve Güneş (2009) altı başlıkta ele almıştır. Bunlar; a) altruizm (fedakârcılık), b) egoistik zorunluluk, c) sosyal ve etik sorumluluk, d) yeni deneyimler kazanma isteği, e) serbest zamanlarını değerlendirme isteği ve f) kişisel yeteneklerini kullanma isteğidir.

Giannoulakis ve arkadaşları (2008) mega spor olaylarında gönüllü olanlara dönük yaptıkları ölçek geliştirmesinde üç faktör tanımlamışlardır. Bunlardan ilki; olimpiyatlarda olmak, ikincisi; ego merkezli güdüleyiciler, üçüncüsü ise amaca yönelik güdüleyicilerdir.

Twynam ve arkadaşları (2002) gönüllüğü serbest zaman ve bireyi özel spor oyunlarında gönüllü olmaya motive eden faktörler açısından sorgulamışlardır. Yaptığı ölçek geliştirme çalışmasında yapıyı dört faktörle açıklamışlardır. Bunlar a) beraber etkileşim, b) maksatlı güdüler, c) sorumluluk algısı, d) adet, görenek ve toplumsal yapı gibi dışsal uyaranlar.

Bunlara ilave olarak sosyal yapı, örf adet ve görenekler ve dini inanç sistemi bireyi yardım sever olmaya motive eder. Karşılıksız vermenin erdem ve iyi ahlakın göstergesi olduğunu her din tarif etmiştir. Hatta bunu tüm dinler ibadet olarak kabul eder. Zengin ile fakir arasındaki toplumsal dayanışmanın en güzel örneği İslam'daki zekat, fitre müessesesidir (DİB, 2010). Benzer şekilde Yahudilikte ve Hıristiyanlıkta da zekat vardır (Uçar, 2011). Malın zekatı varken bilginin, emeğin de zekatı da vardır. Hatta Anadolu'da “bilenin bilmeyene karşı sorumluluğu vardır” özdeyişi bunun örf adet ve geleneklerdeki yaşayan söylemidir.

Literatüre bakıldığında, tüm bu bahsedilen parametreleri kullanarak bireyi spor, sağlık, yaşlı bakımı, itfaiye gibi birçok boyutta gönüllü olmaya motive eden faktörleri ele alan birçok çalışma ve ölçek geliştirme yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları izleyen şekilde sıralanabilir;

- Knoke ve Prensky (1984) organizasyon teorilerinin gönüllü organizasyonlar için de uygun olup olmadığını sorgulamıştır.
- Farrell ve arkadaşlarının (1998) Elit spor organizasyonlarında gönüllü olanların motivasyonel gerekçeleri, tatmin ve yönetim değerleri üzerine bir çalışma yapmışlardır.

- Clary ve Snyder (1999) Teorik ve pratik boyutlarıyla gönüllü motivasyon süreçlerini sorgulayan bir çalışma yapmışlardır.
- Farmer ve Fedor (2001) çalışmalarında sağlık sektöründe gönüllü olanların diğer sektörlerdeki gönüllülerle ilişkilerini ele almışlardır.
- Allison ve arkadaşlarının (2002) Gönüllü Fonksiyonu Ölçeğini Likert ve açık uçlu sorularla sorup sonuçları karşılaştırmışlardır.
- Stebbins (2004) Ciddi boş zaman gönüllülük ve yaşam kalitesi arasındaki kavramsal ilişkiyi sorgulayan bir teorik sorgulama yapmıştır.
- Terrell ve arkadaşlarının (2004) gönüllülük biçimi olarak organ bağışçılarının demografik özelliklerini sorgulayan bir çalışma yapmışlardır.
- Gravelle ve Larocque (2005) Ciddi boş zaman ve gönüllülük ilişkisini Fransa Oyunlarında gönüllü olanlar boyutunda sorgulamışlardır.
- Mowen ve Sujun (2005) gönüllülüğü kişilik ve motivasyonel araçlar açısından sorgulamışlardır.
- Brown (2008) turizm gönüllülüğünü bir amaç için gezenler başlıklı bir çalışmada ele almıştır.
- Bang ve Ross (2009) gönüllü motivasyonu ve tatmini esas alan bir çalışma yapmışlardır.
- Finkelstien (2009) içsel ve dışsal motivasyon araçları ve gönüllülük süreci üzerinde bir çalışma yapmıştır.
- Gallant (2010) gönüllüğün ciddi boş zaman faaliyeti olarak ele alındığı bir tez çalışması yapmıştır.
- Kim ve arkadaşlarının (2010) Gençlik ve sporda Gönüllü Fonksiyonu Ölçeğinin üzerinde çeşitli değişiklikler yapmışlardır.
- Yarnal ve Dowler (2010) Gönüllü itfaiyeciliği ele alan bir çalışma yapmışlardır.
- Mirsafian ve Mohamadinejad (2012) üniversite öğrencileri üzerinde spor aktivitelerinde gönüllülüğü sorgulamışlardır.

Bu çalışmaların hiç birinde AKUT gibi Arama ve Kurtarma Derneğinde operasyonlara dahil olan bireylerin neden gönüllü olduklarını ele alınmamıştır. Bu sebeple bu çalışmada literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın amacı AKUT Kentsel Operasyon Ekibi'nde olanların AKUT'a dahil olmak ve AKUT'ta gönüllülüğü sürdürmek için onları motive eden nedenlerin belirlendiği AKUT'ta Gönüllü Olma Ölçeğinin (AGOO) Türk popülasyonu için geçerlilik güvenilirliğini yapmaktır

Yöntem

Araştırma Modeli: Araştırma tanımlayıcı bir araştırmadır ve bu çalışmaya AKUT operasyon ekibinde gönüllü olarak olan bireyler dahil edilmişlerdir.

Örnekleme Süreci, Veri Toplama Aracı ve Değişkenler: Ana kütle 1995 yılında kurulan ve bugüne kadar dağ ve doğa koşullarında meydana gelen kaybolma ve kaza olaylarında, deprem, sel gibi doğal afetler ve büyük kazalarda, tamamen gönüllü olarak arama ve kurtarma misyonuyla kurulan AKUT'un bu misyonu yerine getirmek için örgütlenmiş durumda olan ve AKUT'un Kentsel Operasyon Ekibinde yer alan 420 kişiden oluşmaktadır.

Bu çalışmada elektronik anket formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Anket formu AKUT merkez ofis aracılığıyla operasyon ekibine doldurulması ricasıyla 20 şer gün arayla üç kez gönderilmiş ve 1 Ocak 2015- 1 Mart 2015 tarihleri arasında cevaplanan ve tutarlılığı olan 208 anket değerlendirmeye alınmıştır. Elektronik anket formu demografik bilgilerin yanında; Wymer ve ark. (1996), Clary ve ark. (1998), Farrell ve ark. (1998), Twynam ve ark. (2002), Stebbins (1996),

Ardahan (2010b) ve Giannoulakis ve ark. (2008) alınan toplam 51 maddeye yer verilmiştir. Çalışmada beşli Likert ölçeği (1- Kesinlikle Katılmıyorum,..., 5- Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır.

KMO ve Bartlett küresellik testlerinin sonuçları istatistiki olarak AFA'nın uygulanabilirliğine yeterli olduğu için açıklayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmış, modelin geçerlilik ve güvenilirliği AFA ile yapılmış ve AGOÖ'nin alt boyutları ortaya konulmuştur. Faktör analizi sonucunda oluşan AGOÖ'nun yapı geçerliliğini test etmek için madde-faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için Cronbach's Alpha katsayılarına, elde edilen ölçeğin maddeleri ve faktörleri arasındaki ilişkiye bakmak için test Pearson Corelation Testi kullanılmış ve sonuçlar 0.01 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde sorgulanmıştır.

AGOÖ için anket formunda toplam 51 madde sorulmuş ve bu maddelerden 25'i maddenin varyansı 0.50'in altında olduğu için veya olmaması gereken bir faktörde faktörleştiği için AFA'dan çıkarılmıştır. AGOÖ için AFA'ya varyansları 0,50 nin üstünde olan 26 madde faktör analizine dahil edilmiştir. Tablo-1'de verilen, 26 maddeden oluşan AGOÖ ölçeğinin Kaiser–Meyer–Oklin değeri 0,842'dir ve ölçek değeri de Kaiser'in (1974) de öngördüğü biçimde (0,60) değerinin üstünde ve Bartlett's Test of Sphericity ($p < 0.05$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar eldeki verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

AFA'da Varimax döndürme yöntemi kullanılmış ve ölçeğe ait faktör yükleri ve faktörleşme sonuçları Tablo-1 de verilmiştir. Elde edilen faktör dağılımlarına göre bireyleri AKUT operasyon ekibinde olmaya motive eden maddeler altı faktörde gruplanmıştır. Tablo-2'de faktörler ve maddeler arasındaki korelasyon değerleri verilmiştir. Buna göre faktörleşme ilişkileri doğru gerçekleşmiştir. Her grupta o maddenin korelasyon değerleri faktörleştiği grupta en yüksektir.

AGOÖ'nin toplam Cronbach's alpha değeri 0,930'dur. Elde edilen faktörler, faktörlerde yer alan maddeler ve döndürülmüş öz değerler (DD); Bir Misyonu Onaylama (DD=9,885; X101, X102, X103, F104, F105, F106) , Değerli Hissetme/Başarma (DD=3,906; X201, X202, X203, X204, X205, X206, X207), Yenileme/Yenilenme (DD=1,635; F301, F302, F303, F304, F305), Örnek Olma (DD=1,541; X401, X402), Beceri Kullanma/İşe Yarama (DD=1,305; X501, X502,X503), Gönüllülüğü Yaşama (DD=1,124; X601, X602, X603) şeklinde bulunmuştur.

Bulgular

AKUT Kentsel Operasyon Ekibinde olanların AKUT'a dahil olmak için onları motive eden nedenlerin belirlendiği AGOÖ'nin Türk popülasyonu için geçerlilik güvenilirliğini yapmak için AFA uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo-1'de verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi 26 madde ile AFA yapılmış ve Bartlett küresellik testi yapılarak Ki-kare=4669,699, $p=0.000$ ve Keiser-Meyer-Olkin örneklem yeterlilik ölçümü (0,842) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, kullanılan veri setinin faktör analizine uygun olduğu görülmektedir. Varimax döndürme yöntemiyle elde edilen sonuçlara göre 26 madde, 1'den büyük öz değerlere bakılarak altı faktörde toplanmış ve toplam varyansın %74,598'i açıklanmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha değeri ise (0,930) olarak bulunmuştur. AFA ile elde edilen faktörler aşağıdaki gibi isimlendirilmiştir:

F1: “Bir Misyonu Onaylama” adı verilen bu faktör bireylerin onayladığı bir misyonu desteklemesi ve onun gerçekleşmesi için çaba sarf etmesini tarifleyen unsurlardan oluşur. Bu yapı; “Onaylandığım bir misyonu desteklemek için”, “Onayladığım bir misyonun parçası olmak için”, “Onayladığım bir sivil toplum kuruluşunun parçası olmak için”, “Onayladığım bir sivil toplum kuruluşunu desteklemek için”, “Başkalarına yardım edebilmek için” ve “Gönüllü olmak bana daha

iyi bir birey olduğumu hissettirdiği için” maddelerinden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha değeri = 0,926.

F2: “Değerli Hissetme/Başarma” adı verilen bu faktör bireylerin AKUT'a dahil olarak kendilerini değerli hissetmesi, kendine güven duyması ve başarmayı tarifleyen unsurlardan oluşur. Bu yapı; “Kendimi değerli hissetme duygusunu arttırdığı için”, “Başarma duygusunu yaşamak için”, “Kendimi önemli hissetme duygusunu arttırmak için”, “Kültürel anlamda bana katma değer yarattığı için”, “Kendiyle barışık insanlarla birlikte olmak için”, “Kendimi daha iyi tanımak için” ve “Kendime güven duygusu verdiği ve güven duygumu arttırdığı için” maddelerinden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha değeri = 0,904.

F3: “Yenileme/Yenilenme” adı verilen bu faktör bireylerin AKUT'a dahil olarak yenilenmeyi ve yeni olanı deneyimlemeyi tarifleyen unsurlardan oluşur. Bu yapı; “Yeni ve değişik insanlarla sohbet etmek için”, “Yeni aktiviteleri denemek için”, “Günlük rutine çeşitlilik eklemek istediğim için”, “Yeni insanları tanımak için” ve “Zihinsel olarak dinlenmek, yenilenmek için” maddelerinden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha değeri = 0,876.

Tablo-1: Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde Numaraları	Faktör Yükleri						Ortak Varyans		
	F1	F2	F3	F4	F5	F6	X	SS	
X101	0,939						0,940	4,24	0,98
X102	0,927						0,909	4,21	0,98
X103	0,881						0,861	4,33	0,95
X104	0,880						0,879	4,35	0,90
X105	0,688						0,753	4,62	0,90
X106	0,550						0,683	4,28	0,99
X201		0,834					0,779	3,13	1,19
X202		0,777					0,694	3,04	1,35
X203		0,771					0,698	2,86	1,13
X204		0,634					0,619	3,47	1,30
X205		0,599					0,653	3,28	1,27
X206		0,572					0,630	3,65	1,17
X207		0,550					0,692	3,62	1,17
X301			0,859				0,842	2,92	1,37
X302			0,840				0,768	2,49	1,31
X303			0,791				0,719	2,59	1,26
X304			0,700				0,772	3,18	1,33
X305			0,532				0,518	2,92	1,29
X401				0,888			0,821	3,12	1,31
X402				0,857			0,808	3,56	1,29
X501					0,861		0,772	3,60	1,31
X502					0,740		0,798	3,98	1,09
X503					0,583		0,769	3,85	1,11
X601						0,605	0,626	2,88	1,21
X602						0,603	0,742	3,47	1,20
X603						0,545	0,651	4,08	1,06
Cronbach's Alpha değerleri	0,926	0,904	0,876	0,833	0,781	0,712	Tüm ölçeğin		
Döndürülmüş Öz Değerler	9,885	3,906	1,635	1,541	1,305	1,124	Cronbach's Alpha değeri		
Döndürülmüş Varyans %'si	18,394	16,899	14,319	8,407	8,321	8,259	= 0,930		
Döndürülmüş Birikimli %	18,394	35,293	49,612	58,018	66,339	74,598			

F4: “Örnek Olma” adı verilen bu faktör bireylerin AKUT'a dahil olarak başkalarına örnek olmayı tarifleyen unsurlardan oluşur. Bu yapı; “Aile bireyelerine örnek olmak için” ve “Çevremdeki bireyelere örnek olmak için” maddelerinden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha değeri = 0,833.

F5: “Becerileri Kullanma/İşe Yarama” adı verilen bu faktör bireylerin AKUT'a dahil olarak sahip oldukları yetenek ve becerileri kullanabilmeleri ve toplumda bir işe yarama duygusunu tarifleyen unsurlardan oluşur. Bu yapı; “Bir işe yaradığımı gördüğüm için”, “Sahip olduğum becerilerimi kullanabilme imkanı verdiği için”, ve “Sahip olduğum becerilerimi başkalarına öğretmek için” maddelerinden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha değeri = 0,781.

F6: “Gönüllülüğü Yaşama” adı verilen bu faktör bireylerin AKUT'a dahil olarak bir gönüllülük eyleminde bulunmalarını, bunu deneyimlemeyi ve bunu deneyimleyen diğerleriyle birlikte olmayı tarifleyen unsurlardan oluşur. Bu yapı; “Gönüllü olmanın nasıl bir duygu olduğunu deneyimlemek için”, “Gönüllülük hakkında yeni fikirler edinmek için” ve “Gönüllü olmayı seven diğer insanlarla birlikte olmak için” maddelerinden oluşmaktadır. Cronbach's Alpha katsayısı = 0,712.

Bireyleri AKUT'a dahil olmak için onları motive eden nedenler Tablo-3'de, maddelerin faktörlerle korelasyon değerleri Tablo-2'de verilmiştir. Tablo-2'den de görülebileceği gibi her madde diğer faktörlerle de istatistiki olarak anlamlı bir korelasyona sahip olsa da ait olduğu faktörle en yüksek korelasyon değerine sahiptir.

Tablo-2: Madde-Faktör Korelasyon Değerleri

Madde Numaraları	Faktör Yükleri					
	F1	F2	F3	F4	F5	F6
X101	0,921**	0,364**	0,178*	0,219**	0,365**	0,186**
X102	0,903**	0,352**	0,165*	0,210**	0,345**	0,191**
X103	0,893**	0,417**	0,210**	0,264**	0,392**	0,263**
X104	0,918**	0,329**	0,145*	0,129	0,425**	0,336**
X105	0,764**	0,148*	0,024	0,155*	0,426**	0,210**
X106	0,731**	0,442**	0,213**	0,181**	0,496**	0,454**
X201	0,346**	0,848**	0,452**	0,210**	0,369**	0,502**
X202	0,193**	0,793**	0,502**	0,252**	0,368**	0,455**
X203	0,183**	0,790**	0,529**	0,263**	0,338**	0,523**
X204	0,361**	0,792**	0,534**	0,248**	0,433**	0,603**
X205	0,331**	0,794**	0,512**	0,394**	0,441**	0,664**
X206	0,468**	0,762**	0,480**	0,200**	0,443**	0,554**
X207	0,379**	0,807**	0,563**	0,297**	0,444**	0,669**
X301	0,145*	0,577**	0,908**	0,225**	0,269**	0,535**
X302	-0,023	0,409**	0,835**	0,232**	0,144*	0,455**
X303	0,151*	0,495**	0,808**	0,178*	0,264**	0,397**
X304	0,318**	0,637**	0,838**	0,418**	0,314**	0,608**
X305	0,159*	0,491**	0,692**	0,158*	0,293**	0,544**
X401	0,171*	0,268**	0,263**	0,927**	0,262**	0,342**
X402	0,250**	0,353**	0,288**	0,925**	0,336**	0,407**
X501	0,258**	0,284**	0,184**	0,099	0,811**	0,244**
X502	0,549**	0,501**	0,274**	0,279**	0,886**	0,354**
X503	0,421**	0,517**	0,345**	0,463**	0,819**	0,371**
X601	0,076	0,546**	0,453**	0,234**	0,208**	0,797**
X602	0,226**	0,598**	0,645**	0,344**	0,264**	0,821**
X603	0,494**	0,553**	0,379**	0,399**	0,458**	0,773**

* p<0.05, ** p<0.01

Tartışma

Bu çalışmada AKUT operasyon ekibinde olanların AKUT'a dahil olmak için onları motive eden nedenlerin belirlendiği AKUT'ta Gönüllü Olma Ölçeğinin (AGOÖ) Türk popülasyonu için geçerlilik güvenirlik çalışması yapılmıştır.

AGOÖ'nin altı alt boyutunu Ibrahim ve Cordes'in (2002) aktardığı Maslow'un İhtiyaç Teorisiyle açıklamak mümkündür. Bazı faktörler ise bir veya daha fazla İhtiyaç Teorisi bileşenleriyle açıklanabilir. "Örnek Olma", "Yenileme/Yenilenme", "Değerli Hissetme/Başarma", "Bir Misyonu Onaylama", "Becerileri Kullanma/İşe Yarama" ve "Gönüllülüğü Yaşama" faktörleri bir gruba ait olma ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı ile ilişkilidir. Buna ilave olarak, "Değerli Hissetme/Başarma" ve "Bir Misyonu Onaylama" faktörleri daha üst düzeyli ihtiyaçlardan kendini gerçekleştirme ihtiyacı ile ilişkilidir. Bireyi gönüllü olarak bir organizasyona katılmaya veya bireysel olarak gönüllü faaliyetlerde bulunmaya motive etmek için kullanılan teorilerden bir diğeri de Pintrich'in (2000) geliştirdiği Başarılan Amaç Teorisidir.

Tablo-2: AGOÖ Maddeleri

X101- Onayladığım bir misyonu desteklemek için
X102- Onayladığım bir misyonun parçası olmak için
X103- Onayladığım bir sivil toplum kuruluşunun parçası olmak için
X104- Onayladığım bir sivil toplum kuruluşunu desteklemek için
X105- Başkalarına yardım edebilmek için
X106- Gönüllü olmak bana daha iyi bir birey olduğumu hissettirdiği için
X201- Kendimi değerli hissetme duygusunu arttırdığı için
X202- Başarma duygusunu yaşamak için
X203- Kendimi önemli hissetme duygusunu arttırmak için
X204- Kültürel anlamda bana katma değer yarattığı için
X205- Kendiyle başışık insanlarla birlikte olmak için
X206- Kendimi daha iyi tanımak için
X207- Kendime güven duygusu verdiği ve güven duygumu arttırdığı için
X301- Yeni ve değişik insanlarla sohbet etmek için
X302- Yeni aktiviteleri denemek için
X303- Günlük rutinime çeşitlilik eklemek istediğim için
X304- Yeni insanları tanımak için
X305- Zihinsel olarak dinlenmek, yenilenmek için
X401- Aile bireylerine örnek olmak için
X402- Çevremdeki bireylere örnek olmak için
X501- Bir işe yaradığımı gördüğüm için
X502- Sahip olduğum becerilerimi kullanabilme imkanı verdiği için
X503- Sahip olduğum becerilerimi başkalarına öğretmek için
X601- Gönüllü olmanın nasıl bir duygu olduğunu deneyimlemek için
X602- Gönüllülük hakkında yeni fikirler edinmek için
X603- Gönüllü olmayı seven diğer insanlarla birlikte olmak için

Bu teoride "ego merkezli amaç (ego goals)" ve "görev merkezli amaç (task goals)" olmak üzere iki alt amaç tanımı vardır. AGOÖ'deki tüm faktörler görev merkezli motivasyonel unsurla açıklamak mümkündür. Buna ilave olarak AGOÖ'deki faktörler Deci ve Ryan (1985) tarafından geliştirilen Özgür İrade Teorisi'ni oluşturan; iç kaynaklı motivasyonel unsurlarla açıklanabilir. Faktörlerin tamamı iç motivasyondan kaynaklı maddeleri içermektedir. Engeström ve ark. (2003) geliştirdiği Aktivite Teorisi ile de AGOÖ'deki faktörler açıklanabilir. Aktivite teorisinin teorik alt yapısında bireyleri tüm hareketlerinin gerisinde ona sebep olan etmenler vardır. Doğduğu günden itibaren mental, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını bir yerden bir yere giderek, çalışarak tatmin eden/gerçekleştiren bireyin, istediği yer ve zamanda belirlenen sonuçlara ulaşması için hareket

etmesi onu mutlu etmekte. Aktivite teorisiyle direkt olarak ilgisi olmasa da bireyin AKUT'un yapacağı operasyonlara dahil olması için gerekli olan fiziksel, mental ve psikolojik yeterliliği sağlaması bireyin mutlaka aktivite yapmasını gerekli kılar. Bu boyuttan bakıldığında tüm faktörler ve içerdikleri maddeler Aktivite Teorisi ile açıklanabilir.

Clary ve ark. (1998) bireyin gönüllü olmasını ve gönüllülüğü sürdürmesine etki eden faktörleri altı boyutta ele almıştır. Bunlardan “gelişim ve öğrenme imkanları”, “bireyin koruma güdüsü, sahip çıkma güdüsünü”, “değerler” ve “sosyalleşme fırsatı” faktörleri ve bu faktörlerde yer alan maddeler, mevcut çalışmada benzer veya aynı isimlerle isimlendirilmiş maddelerle faktörlerde yer almaktadır. Diğer bir deyişle Clary ve ark. çalışmaları AGOÖ ölçeğinin faktörleşmesini destekler niteliktedir.

Bunun yanında Wymer ve ark. (1996) bireyin gönüllü olmasını ve gönüllülüğü sürdürmesine etki eden faktörleri Kişisel faktörler, Sosyal faktörler ve yararlı olabilme gücü adıyla tanımladıkları üç faktörde ele almıştır. Bu faktörler ve bu faktörlerde yer alan maddelerin neredeyse hepsi, AGOÖ içinde yine aynı veya benzer isimlerle isimlendirilmiş maddelerle faktörlerde yer almaktadır. Wymer ve arkadaşlarının çalışmaları AGOÖ ölçeğinin faktörleşmesi ile örtüşmektedir.

Stebbins (1996) gönüllü olmayı ve gönüllülüğü sürdürmeyi kişisel faktörler ve sosyal faktörler adında iki başlıkta özetlemiştir. Bu faktörlerde yer alan maddeler, mevcut çalışmada AGOÖ ölçeği içinde aynı veya benzer isimlerle isimlendirilmiş maddelerle yer almaktadır. Diğer bir deyişle Stebbins'in çalışması AGOÖ ölçeğinin faktörleşmesini desteklemektedir.

Giannolakis ve arkadaşlarının (2008) mega spor olayları için geliştirdikleri ölçekteki faktörler ve faktörleri oluşturan 24 maddelerinin önemli kısmı AGOÖ maddeleriyle aynı veya benzeşmektedir. Ölçeğin faktörlerinden “olimpiyatlarda olmak” AGOÖ'deki F1,F6, “ego merkezli güdüleyiciler” F2, F4, “amaca yönelik güdüleyiciler” ise F3, F5 ile örtüşmektedir.

Twynam ve arkadaşları (2002) gönüllülüğü serbest zaman ve bireyi özel spor oyunlarında gönüllü olmaya motive eden faktörler açısından sorguladıkları ve dört faktörle açıkladıkları yapıda “beraber etkileşim” faktörü AGOÖ'deki F2, “maksatlı güdüler” faktörü AGOÖ'deki F1, “sorumluluk algısı” faktörü AGOÖ'deki F1, F4 ve F6 ile örtüşmektedir.

Sonuç

Tüm bu anlatılanlardan sonra; AGOÖ ölçeğinin Cronbach's Alpha katsayısı 0,930 ve ölçeğin açıkladığı varyans %74,598 olarak bulunmuştur. AGOÖ ölçeğinin bireyin AKUT'ta gönüllü olmaya ve gönüllülüğünü sürdürmeye motive eden faktörlerin açıklanmasında Türk popülasyonu için açıklamaya yeterli olduğu sonucuna varılabilir.

Kaynakça

- Allison L.D., Okun M.A. ve Dutridge K.S. (2002). Assessing Volunteer Motives: A Comparison of an Open-ended Probe and Likert Rating Scales. *J. Community Appl. Soc. Psychol.*, 12: 243–255. DOI: [10.1002/casp.677](https://doi.org/10.1002/casp.677).
- Ardahan F. (2010a). Sivil toplum kuruluşlarının etkin yönetimi için Stratejik işbirliği ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Suna-İnan Kırış Antalya Eğitim Parkı örneği, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 7(2): 210-233.
- Ardahan F. (2010b). Gönüllü Olmak. Okunma Tarihi 19-06-2015. <http://www.antalyabugun.com/?page=makale&MID=10931>

- Bang H. ve Ross S.D. (2009). Volunteer motivation and satisfaction. *Journal of Venue and Event Management*, 1(1): 61–77.
- Başkaya, F. (2011). Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) Söylemi. İçeriğe Ulaşım 18-06-2015. <http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/detay/sivil-toplum-ve-sivil-toplum-kuruluslari-stk-soylemi>
- Brown S. (2005). Travelling with a Purpose: Understanding the Motives and Benefits of Volunteer Vacationers. *Current Issues in Tourism*, 8(6): 479-496, DOI: 10.1080/13683500508668232.
- Clary E.G. ve Snyder M. (1999). The Motivations to Volunteer: Theoretical and Practical Considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8: 156-161. DOI: 10.1111/1467-8721.00037.
- Clary E.G., Snyder M., Ridge R.D., Stukas A.A., Haugen J. ve Miene P. (1998). Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*. 74(6): 1516-1530.
- Crandall R. (1980). Motivation for leisure. *Journal of Leisure Research*, 12(1): 45-54.
- Deci E.L. ve Ryan R.M. (1985). The general causality orientations scale: Self determination in personality. *Journal of Research in Personality*. 19:109-134.
- DİB (Diyanet İşleri Başkanlığı). (2010). Zekat Sıkça Sorulan Sorular. Ankara. Okunma Tarihi 21-06-2015.: <http://www2.diyaret.gov.tr/dinisleriyuksekkurulu/Documents/Zekat.pdf>
- Engeström Y., Mietinen R. ve Punamaki R.L. (2003). *Perspective On Activity Theory*, Cambridge University Press, Second Edition, NY, 10011-4211, USA, p.22-80.
- Farmer S.M. ve Fedor D.B. (2001). Changing the focus on volunteering: an investigation of volunteers' multiple contributions to a charitable organization. *Journal of Management* 27:191–211.
- Farrell J.M., Johnston M.E. ve Twynam D. (1998). Volunteer Motivation, Satisfaction and Management at an Elite Sporting Competition. *Journal of Sport Management* 12: 288*300.
- Finkelstien M.A. (2009). Intrinsic vs. extrinsic motivational orientations and the volunteer process. *Personality and Individual Differences*, 46: 653–658.
- Gallant K.A. (2010). *Feelings of Obligation Related to Volunteering as Serious Leisure Within a Communitarian Framework*. A thesis presented to the University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Doctor of Philosophy in Recreation and Leisure Studies, Waterloo, Ontario, Canada.
- Giannoulakis C., Wang C.H. ve Gray D. (2008). Measuring Volunteer Motivation in Mega-Sporting Events. *Event Management*, 11: 191–200.
- Gravelle F.ve Larocque L. (2005). Volunteerism and Serious Leisure: The Case of the Francophone Games. *World Leisure Journal*, 47(1):45-51, DOI:10.1080/04419057.2005.9674385.
- Ibrahim H. ve Cordes K.A. (2002). *Outdoor Recreation, Enrichment For a Lifetime*. Second Edition, Sagamore Publishing, Il, p. 5-150.
- Kim M., Zhang J.J. ve Connaughton D. (2010) Modification of the Volunteer Functions Inventory for application in youth sports, *Sport Management Review* 13: 25–38.
- Koşan A. ve Güneş E. (2009). Gönüllülük ve Erzurum 2011 Üniversitelerarası Kış Oyunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2): 1-18.
- Knoke D. ve Prensky D. (1984). What Relevance Do Organization Theories Have for Voluntary Associations? *Social Science Quarterly*, 65(1):3-20.

- Levy J. (1979). Motivation for leisure: An interreactionist approach. In H. Ibrahim and R. Crandall (Eds.), *Leisure: A psychological approach*. Los Alamitos, CA: Hwong Publishing, p.12-42.
- Mirsafian H. ve Mohamadinejad A. (2012). Sport volunteerism: a study on volunteering motivations in university students. *Journal Of Human Sport & Exercise* , 7(PROC1): 73-84.
- Mowen J.C. ve Sujan H. (2005). Volunteer Behavior: A Hierarchical Model Approach for Investigating Its Trait and Functional Motive Antecedents. *Journal of Consumer Psychology*, 15(2):170-182.
- Özdemir, S., Basel H. ve Şenocak H. (2009). Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın Artan Önemi ve Üsküdar'da Faaliyet Gösteren Bazı STK'lar Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 56: 151-234
- Pintrich P.R. (2000). An Achievement Goal Theory Perspective on Issues in Motivation Terminology, Theory and Research, *Contemporary Educational Psychology*, 25: 92–104.
- Stebbins R.A. (1996). Volunteering: A Serious Leisure Perspective. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 25: 211-224.
- Stebbins R.A. (2004). Serious leisure, volunteerism and quality of life. In John T.H. ve Veal A.J (editors). *Work and Leisure*, Routledge Publishing, Madison Avenue, New York, NY.pp:200-212.
- STGM,Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (2006). *STK'lar İçin Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi Rehberi*. Ankara
- Terrell F., Mosley K.L Terrell A.S.ve Nickerson K.J. (2004). The Relationship Between Motivation to Volunteer, Gender, Cultural Mistrust, and Willingness to Donate Organs Among Blacks. *Journal of the National Medical Association*, 96(1): 53-60.
- Twynam G.D., Farrell J.M. ve Johnston M.E. (2002). Leisure and Volunteer Motivation at a Special Sporting Event. *Leisure/Loisir*, 27: 363-377, DOI:10.1080/14927713.2002.9651310.
- Uçar, A. (2011). Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâmın Bazı Yönlerden Karşılaştırılması. Okunma Tarihi: 21-06-2015: <http://www.merhabahaber.com/yahudilik,-hristiyanlik-ve-islamin-bazi-yonlerden-karsilastirilmasi-1-5410yy.htm>
- Wymer W., Riecken G. ve Yavas U. (1996). Determinants of Volunteerism: A Cross-Disciplinary Review and Research Agenda. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 4(4): 3-26.
- Yaman Y. (2005). Sivil Toplum Kuruluşlarında Hizmet Kalitesi ve Ölçümü.Sivil Toplum Kuruluşları İçin Yönetim Rehberi, *Kaknüs Yayınları*:204, İstanbul.
- Yarnal C.M. ve Dowler L. (2002). Who is answering the call? Volunteer firefighting as serious leisure, *Leisure/Loisir*, 27:3-4, 161-189, DOI: 10.1080/14927713.2002.9651302. <http://www.turkcebilgi.com/gonullu> Okunma tarihi 23-06-2015

Extended English Abstract

The main aims of this study; is to develop “the Motivational Factors Scale for being in AKUT (The Search and Rescue Association) AGOÖ and define the validity and reliability for Turkish population. This research is descriptive research and restricted by the Operation Team members of AKUT. AKUT is the first, largest and the very important search and rescue association (or non governmental organization) in Turkey. Later 2000, central governmental authority organized two different search and rescue team. They are separated and when it need, AKUT support them and move together.

When outdoor sports and outdoor demand of the people increase, the fact of absence, physical injury, mutilation and/or death have increased in last three decades. The central or local government did not have adequate equipment and well equipped persons, to reach the needer. The fireman were going for all emergency call but they do not have enough experience on mountaineering. For that reason a search and rescue team was necessary. Nasuh Mahruki and other six mountaineer decided to establish a search and rescue association in 1994 and then AKUT (Search & Rescue Association) was settled in 1996 with the explained mission "AKUT is entirely a non-governmental and voluntary organization involved in searching, assisting and rescuing all who require aid within its authority and means, in mountain or other nature-related accidents, natural disasters and all other emergency conditions by means of trained, disciplined, high-standard personnel and equipment, passing on knowledge to society with no political affiliation".

It is composed of amateurs or volunteers who have and support the AKUT's institutional mission. It has two different operation teams. One is for mountain search and rescue team, second is the city search and rescue team. The first team has experience on and good at mountaineering; second team has experience natural disasters like earthquake, water flood, and conflagration. An individual must have necessary course for each of operation to be a volunteer in the operation team.

The main aim of this research is why individuals want to be a volunteer in AKUT. What are the motivational factors which motivate people to be part of AKUT?

Being volunteer can be accepted as a recreational activity and/or serious leisure activity. Being volunteer in AKUT is serious leisure activity. It is living style of the persons who are in AKUT. The helpfulness or altruism is the main origin of being volunteer. This feeling comes from usually internal motivation but some external motivation. In all society and in all religion; altruism was accepted indicator of being good man and highest virtue.

In this study, sampling has been applied and an electronic questionnaire form has been sent to all participants. Electronic questionnaire form was delivered to all AKUT operation team members by emails by AKUT Central Office three times in every 20 days. Returning accepted between the dates 1st January 2015-1st March 2015.

Exploratory factor analysis (EFA) was done, and varimax rotation was performed on 24 items for AGOÖ and the AGOÖ was grouped into six factors. Whether the data was suitable to this analysis, Kaiser Mayer Olkin and Bartlett Sphericity test results were taken into consideration and then, EFA was performed. Cronbach's Alpha internal consistency test was applied to the identified sub-factors and overall scale. Pearson Correlations Test was conducted to define the statistical correlation between sub-classes and items. Results have been assessed according to significant level 0.01 and 0.05.

The six factors were as follows; "Approval a mission" which explain the volunteers have same mission with AKUT, "Fell jewel and Achievement" explain that when volunteers helps others they fell themselves jewel and when they announced for help they run there and first they make search for needer then make rescue for needer. When they succeed the main aim of operation, they fell themselves happy, "Renewal and renaissance" explain that being ready for operation as physically and mentally, "Exemplifying" explain that being volunteer has an important role in society, and bring some career and/or recognition for the volunteer, "Using skills and be useful" explain that being volunteer in AKUT give opportunity to use skills, developed new skills and by using these create benefits to the needer or society and "Fell and experience the volunteering" explain the sharing something others, moving together by others for achieving a mission in AKUT.

As a result, it was founded that Cronbach's Alpha=0,930 and total explained variance= %74,598. It can be concluded that "the Motivational Factors Scale for being Volunteer in AKUT" has reliability and validity in the estimation of "The Volunteer Motivation Factors Scale for being in AKUT" for the Turkish population.